

עפ 6718/23 - שמעון דהן נ' מדינת ישראל

בית המשפט העליון

ע"פ 6718/23

לפני: כבוד השופט נעם סולברג
כבוד השופט יוסף אלרון
כבוד השופטת גילה כנפי-שטייניץ

המערער: שמעון דהן
נגד

המשיבה: מדינת ישראל
ערעור על גזר דינו של בית המשפט המחוזי בנוף
הגליל-נצרת (השופט ג' אזולאי) מיום
20.7.2023 בת"פ 60058-11-21
ה' אדר תשפ"ה (5.3.2025)

תאריך הישיבה:
בשם המערער:
בשם המשיבה:
בשם שירות המבחן:
עו"ד איתמר גלבפיש
עו"ד סיון קוריס

פסק-דין

השופטת גילה כנפי-שטייניץ:

ערעור על גזר דינו של בית המשפט המחוזי בנוף הגליל-נצרת (השופט ג' אזולאי) מיום 20.7.2023 בת"פ 60058-11-21, בגדרו נגזרו על המערער 28 חודשי מאסר בפועל, לצד ענישה נלווית.

כתב האישום וגזירת הדין

1. כתב האישום המתוקן, על פיו הורשע המערער, ייחס לו ביצוע, בצוותא עם אחר, של העבירות הבאות: ייצור, הכנה והפקה של סמים מסוכנים, עבירה לפי סעיף 6 לפקודת הסמים המסוכנים [נוסח חדש], התשל"ג-1973 (להלן: הפקודה); החזקה ושימוש שלא לצריכה עצמית, עבירה לפי סעיף 7(א) ו-(ג) רישא לפקודה; נטילת חשמל, עבירה לפי סעיף 400 לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: חוק העונשין); והחזקת כלים, עבירה לפי סעיף 10 לפקודה.

עמוד 1

על פי המתואר בכתב האישום, שכר המערער שתי דירות בטבריה, בהן הקים ביחד עם האחר, מעבדות ובהן ציוד מתקדם לגידול סם מסוכן מסוג קנבוס. במעבדות אלה, גידלו והחזיקו השניים סם במשקל כולל של כ-76 ק"ג נטו, וכן החזיקו כלים להכנתו בלא היתר כדן. לצורך תפעול המעבדה, חיברו המערער והאחר את המעבדות לחשמל באופן בלתי חוקי תוך עקיפת מונה החשמל, ונטלו חשמל בשווי של למעלה מ-50,000 ₪ שלא כדן, ובלא לשלם עבורו.

2. ביום 15.11.2022 הורשע המערער, על פי הודאתו בעובדות כתב האישום המתוקן, במסגרת הסדר טיעון אשר לא כלל הסכמה עונשית, וביום 20.7.2023 נגזר דינו. תחילה עמד בית המשפט המחוזי על החומרה הרבה הטמונה בעבירות הסמים, וציין כי עסקינן בעבירות של ייצור, הכנה והפקה - שפגיעתן בערכים המוגנים קשה. לאחר מכן, נדרש בית המשפט המחוזי לסוג הסם - הקנאביס, אשר נחשב סם 'קל' וציין כי אף ביחס אליו אין להקל ראש. כן התייחס לתכנית העבריינית, אשר לשם הוצאתה אל הפועל נדרש תכנון מוקדם משמעותי, השקעה כספית ניכרת, וציוד רב ומתקדם; לכמות הגדולה של הסם שגודלה במעבדות; ולנזק שנגרם מביצוע העבירות. בהקשר זה העיר בית המשפט המחוזי, כי המערער לא חשף את שמו של אותו 'אחר', ולפיכך יש לראותו "כמבצע העיקרי של כל העולה מכתב האישום". בהתייחסו לנסיבות שהובילו את המערער לביצוע העבירות - ציין בית המשפט כי המניע לעבירות היה בצע כסף, וכי רצונו של המערער היה גריפת רווח כספי קל ומהיר. לאחר ששקל כל זאת, קבע כי מתחם העונש ההולם נע בין 28 ל-50 חודשי מאסר. בתוך גדר המתחם - שקל בית המשפט את הודאת המערער, את גילו הצעיר, הרשעה קודמת בודדת בעבירה של היזק לרכוש במזיד, ונסיבות חייו - כפי שפורטו בתסקיר. עוד תוארה מתוך התסקיר קבלת האחריות על-ידי המערער והליך שיקומו, וכן המלצת שירות המבחן להטיל על המערער צו מבחן למשך שנה במהלכה ישולב בקבוצה טיפולית ייעודית לצעירים בסיכון, וכן לגזור על המערער עונש מאסר שירוצה בעבודות שירות. לבסוף, לאחר שהתחשב גם בשיקולי הרתעת היחיד והרתעת הרבים - גזר בית המשפט המחוזי על המערער 28 חודשי מאסר בפועל בניכוי ימי מעצרו, מאסר על תנאי לתקופה בת שנה וקנס בסך של 20,000 ₪ או 4 חודשי מאסר תמורתו.

טענות הצדדים בערעור

3. אציין כי לקראת הערעור החליף המערער את ייצוגו, ומיקד את ערעורו תחילה בבקשה לחזור בו מהודאתו ולהשיב את הדיון בעניינו לבית המשפט המחוזי, זאת משיקולי צדק ומחמת פגמים שנפלו לטענתו בייצוגו. אלא שגם בגרסתו העדכנית הודה המערער בביצוע העבירות, תוך שטען כי אין הוא יוזם המיזם העברייני, וכי נוצל על-ידי אחרים שהעמידוהו בחזית אף שחלקו במסכת העבריינית היה דל. לפיכך, בתום הדיון שהתקיים לפנינו, ובהמלצתנו, שב המערער מבקשתו לחזור בו מהודאתו, והתמקד בערעורו על גזר הדין.

4. לטענת המערער, חלקו במסכת העבריינית היה מזערי. לדבריו, הוא היה "בורג קטן במכונה עבריינית משומנת, נוצל על ידי אותם גורמים [עברייניים] ושימש בלשון הרחוב כ'קוף'". לגישתו, לעובדה זו לא ניתן ביטוי מספק בכתב האישום המתוקן ובגזר דינו של בית המשפט המחוזי, בין היתר על רקע ייצוגו הכושל. כרקע המבהיר כיצד הצליחו הגורמים העברייניים הללו לגייסו ולהפעילו, פרש המערער בהרחבה את סיפור חייו: הוא גדל כבן למשפחה חרדית ברוכת ילדים, עבר מספר מסגרות חינוך והתקשה לשמור על יציבות לאורך זמן. בהמשך, עקב חזרתו בשאלה והתרחקותו מן הדת, התנתק ממשפחתו וקהילתו, היה שרוי במצוקה נפשית ונקלע לחובות כספיים. לדבריו, בשל מצוקתו זו יצרו עמו קשר גורמים עברייניים אשר ניצלו את תמימותו, מצבו הנפשי, החברתי והכלכלי הירוד, והבטיחו לו שיסייעו לו לצאת מהקשיים הכלכליים אליהם נקלע. במסגרת קשר זה ביקשו מהמערער לחתום בשמו על חוזי שכירות בשתי הדירות בטבריה ולטפל עבורם בגידולי הקנאביס. לדברי המערער, הוא לא היה מיוזמי המיזם העברייני, ותפקידו הוגבל לתפעול המעבדות; הוא לא עסק בתכנון המעבדות והקמתן; הוא לא השקיע במיזם מכספו שלו; ואף לא קיבל דבר מהרווח הכספי שהופק מביצוע העבירות, אם הופק.

לגישת המערער, חרף מעמדו הנמוך בהיררכיה העבריינית, ולמרות חלקו המצומצם במיזם הפלילי, שאף אותו נטל על עצמו בשל מצב דחק קיצוני ובנסיבות אישיות קשות - מגזר הדין מצטיירת תמונה שגויה לפיה הוא היה יוזם ושותף, אף שותף בכיר, במסכת העבריינית. מצג שווא זה הוא שהוביל לשיטתו להחמרה יתרה עמו.

5. לצד טענתו זו טוען המערער כי אף בהתעלם מכל אלה, מתחם העונש שנגזר עליו מחמיר עמו יתר על המידה, וסוטה מן המקובל. כתמיכה לטענתו מצרף המערער שורה של פסקי דין בהם נקבעו מתחמי ענישה קלים משמעותית, ונגזר עונש קל בהרבה, אף בדמות עונש מאסר לריצוי בדרך של עבודות שירות. בהקשר זה מציין המערער את התסקיר החיובי שהוגש בעניינו, ואת הליך השיקום בו החל - עניין אשר לגישתו לא זכה לביטוי משמעותי בגזר דינו של בית המשפט המחוזי. נוכח טעמים אלה מבקש המערער כי נקל בעונשו, וכי זה יומר בעונש מאסר שירוצה בדרך של עבודות שירות.

6. המשיבה סומכת את ידה על גזר דינו של בית המשפט המחוזי, וטוענת כי בדין הושת על המערער עונשו. לטענתה, העובדה ששימש אך כ'קוף' באותו מיזם עברייני, אינה טעם להקל עמו, וכי אין זה חריג שרשויות האכיפה אינן מצליחות להגיע לבעלי השליטה במיזם העברייני אלא למבצעיו הזוטרים בלבד. מכל מקום, סבורה המשיבה כי בשים לב לחומרת העבירות ולפוטנציאל הנזק הגלום בהן לנוכח הכמות הגדולה של הסמים שנתפסו - העונש שנגזר על המערער הולם את מעשיו.

7. יצוין, כי המשיבה, בהגנותה, לא הכחישה את טענת המערער כי אין הוא יוזם המיזם העברייני, ואף לא התכחשה לעמדתו כי הוא היה פועל זוטר שעבד בשירות אחרים. אדרבה, בעיקרי הטיעון שהוגשו

מטעמה ציינה המשיבה כי "כתב האישום המתוקן אינו מציין כלל ועיקר כי המערער היה 'הרוח החיה', או כי השקיע בהקמת המעבדות ו/או קיבל רווח כלשהו מביצוע העבירות. להפך, כתב האישום מייחס לו ביצוע בצוותא, תוך שהוא מציין 'ברחל בתך הקטנה' כי למעט העובדה ששכר את הדירות [ובכך אינו כופר] ביצע את יתר המעשים יחד עם אחר". דברים ברוח דומה השמיעה באת-כוח המשיבה בדיון שהתקיים לפנינו, בו הבהירה: "לא טענו שהוא היוזם, מעולם לא טענו שהוא היה הבכיר".

תסקיר שירות המבחן המעודכן

8. לקראת הדיון, הוגש תסקיר שירות מבחן עדכני בעניינו של המערער, ממנו נלמד כי הפרוגנוזה לשיקומו של המערער ולהמשך התנהלותו הנורמטיבית - טובה. במכלול השיקולים ניתן משקל, בין היתר, לכך שמאז האירוע בחלוף למעלה משלוש וחצי שנים, לא חזר המערער למעורבות בפלילים, כי השתתף בקבוצה טיפולית, והוא מצוי בקשר טיפולי משמעותי וממושך עם עו"ס בעיר מגוריו, אליו פנה ביוזמתו. עוד ציין התסקיר את ניתוקם של קשרים בעייתיים, את הפקת הלקחים ואת השמירה על תפקוד יציב ובוגר יותר. בסיכומו של דבר ציין שירות המבחן, כי יש חשיבות ליתן משקל לשיקולי השיקום, על מנת לחזק את המערער ולתמוך בו, ושב על המלצתו להטיל על המערער עונש של מאסר לריצוי בעבודות שירות לצד צו מבחן.

דיון והכרעה

9. לאחר ששקלתי את טיעוני הצדדים, הגעתי לכלל מסקנה כי דין הערעור להתקבל באופן חלקי, במובן זה שעונש המאסר לריצוי בפועל שיוטל על המערער יועמד על 15 חודשים חלף 28 חודשי מאסר.

10. אבהיר כבר עתה: אף בהתאם לגרסתו של המערער, אשר כאמור, נראה כי המשיבה אינה חולקת עליה - מעשיו חמורים. בית משפט זה שב ועמד על החומרה הגלומה בעבירות הסמים, הקונות שביתה בחברה הישראלית, ופוגעות בשלום הציבור ורווחתו (ע"פ 3398/22 גמליאל נ' מדינת ישראל, פסקה 9 (17.7.2022)). כך נקבע, כי בעבירות של גידול סם נדרשת ענישה חמורה ומרתיעה כלפי כל חוליה וחוליה בשרשרת העבריינית - משלב הקמת המעבדות, דרך גידול הסם וכלה בהפצתו (וראו: ע"פ 8915/18 מועזיז נ' מדינת ישראל, פסקה 11-12 (24.9.2019) (להלן: עניין מועזיז); ע"פ 2139/22 ג'נאח נ' מדינת ישראל, פסקה 12 (14.7.2022) (להלן: עניין ג'נאח) ע"פ 2909/23 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 10 (7.2.2024)).

11. לאור האמור, אין לשעות לטענתו של המערער, לפיה בשל היותו אך 'בורג קטן' במערכת העבריינית מן הראוי לגזור עליו עונש קל. אמנם, עונשם של העומדים בראש הפירמידה העבריינית -

ההוגים והמתכננים - ראוי שיהיה חמור יותר משל הפועלים הפשוטים, ואולם, גם אלה האחרונים ראויים לעונש ממשי, שכן "מערכת הפצת הסמים לא יכולה לתפקד ללא שירותיהם של בעלי תפקידים 'קטנים' כמותו המשמשים חוליה בשרשרת, ואשר בלעדיהם לא יכון המעשה" (עניין מועזיז, בפסקה 12). לפיכך הודגש בפסיקה, כי "אין להסכים עם מציאות שבה פונים אזרחים מן השורה לשמש כחוליה בשרשרת אספקת הסמים וזאת כדי לגרוף רווח כלכלי 'מהיר וקל'... ההזדמנות 'העסקית' קורצת לאלו שבמצוקה, והם נענים לה אף מתוך מודעות לאיסור שבמעשים, לנזק שייגרם כתוצאה מכך ולמחיר אותו ישלמו היה וייתפסו בעבירתם" (עניין ג'נאח, פסקה 12 (14.7.2022)).

12. בהקשר זה יש להסתייג מהשימוש הנפוץ במונח 'קוף', בו עשו שימוש גם הצדדים בענייננו, ככזה המייצג את אלה הבוחרים לתת ידם לגידול הסם בשירות אחרים. כינוי זה, יש בו כדי לרמוז כאילו העבריינים הזוטרים, אותם 'קופים', פועלים מבלי להפעיל שיקול דעת עצמאי ותבוני. בכך, כינוי זה מסייע לשוות לפעולתם היבט של אחריות מופחתת, ללא כל הצדקה. עניין לנו באזרחים שבוחרים, מתוך מודעות, ליטול על עצמם תפקיד בתכנית פלילית חרף החומרה הגלומה בכך, בדרך כלל מתוך תקווה לגרוף רווח קל ומהיר מבלי לשאת במלוא האחריות למעשיהם.

הקלה בעונשם של העבריינים הזוטרים, אך מחמת מעמד הנמוך בהיררכיה העבריינית, תוביל לכך שאלה יוסיפו לעמוד בחזית הפשיעה בשל 'המחיר' הזעום שיהיה עליהם לשלם על מעשיהם. נדרשת אפוא ענישה ממשית אשר תרתיע עבריינים פוטנציאליים מביצוע כל תפקיד, קטן כגדול, בשרשרת גידול הסם והפצתו. מטעמים אלה, לא ראיתי לאמץ את המלצת שירות המבחן ולהסתפק בעונש מאסר שירוצה בדרך של עבודות שירות.

13. לצד זאת, והגם שראוי כי המערער ירצה את עונשו מאחורי סורג ובריח, מצאתי כי יש להקל בתקופת המאסר שנגזרה עליו. מגזר דינו של בית המשפט המחוזי אכן משתקפת תמונה לפיה המערער היה הגורם הבלעדי שפעל בהפעלת המיזם העברייני. בית המשפט המחוזי אף ציין כי: "מאחר והנאשם לא חשף את שם האחר, רואה אני בו כמבצע העיקרי של כל העולה מכתב האישום". דומה כי מסקנות אלה - אשר כמפורט לעיל, אינן עולות בקנה אחד עם כתב האישום ואף המאשימה הסתייגה מהן, הובילו להחמרה יתירה עם המערער.

14. לכך מצטרפים שיקולי השיקום, שאף הם מצדיקים הפחתה מסוימת בעונשו של המערער. יש ממש בטענתו כי שיקולים אלה נדחקו בעניינו לקרן זווית. מתסקיר שירות המבחן, ובפרט זה המעודכן כפי שפורט לעיל, נלמד כי ישנה הפחתה בסיכון להישנות התנהלות עוברת חוק מצדו של המערער. הפרוגנוזה להתנהלות נורמטיבית - טובה; ואופק השיקום - מעודד. לפיכך, אף מטעמים אלה, ועל מנת לתת רוח גבית למאמציו של המערער לשוב לדרך הישר - מצאתי כי ראוי להפחית בעונשו.

15. סוף דבר: אציע לחבריי כי נקבל את הערעור באופן חלקי, במובן זה שעונש המאסר לריצוי בפועל שיוטל על המערער יועמד על 15 חודשים חלף 28 חודשי מאסר. יתר רכיבי הענישה שהושתו על המערער בגזר דינו של בית המשפט המחוזי יותרו על כנם.

גילה כנפי-שטייניץ
שופטת

השופט יוסף אלרון:

אני מסכים.

יוסף אלרון
שופט

השופט נעם סולברג:

אני מסכים.

נעם סולברג
שופט

הוחלט כאמור בפסק דינה של השופטת ג' כנפי-שטייניץ.

המערער יתייצב לריצוי מאסרו ביום 1.4.2025 עד השעה 10:00 בבימ"ר קישון או על פי החלטת שירות בתי הסוהר, כשברשותו תעודת זהות או דרכון. על המערער לתאם את הכניסה למאסר, כולל האפשרות למיזן מוקדם, עם ענף אבחון ומיזן של שירות בתי הסוהר, בטלפונים: 074-7831077 או 074-7831078.

ניתן היום, י"ח אדר תשפ"ה (18 מרץ 2025).

גילה כנפי-שטייניץ
שופטת

יוסף אלרון
שופט

נעם סולברג
שופט